

SISSEJUHATUS

Alates 2004. aastast oleme tsöliaakiahaigete seas läbi viinud tsöliaakiaalast küsitlust. Vastuseid oleme eelnevalt analüüsinud kahel korral: 2004 – 2007 (vastas 50 inimest vanuses 1–76 aastat) ja 2008-2011 (vastas 17 inimest). Sellel korral vastasid küsitlusele 38 tsöliaakiahaiget ning vastuseid koguti perioodil 2011 – 2014 (märts). Küsitlusi jagasid laiali nõustamiskabineti töötajad ja seltsi juhatus.

Iga tsöliaakiahaige lugu on kordumatu ning annab olulist infot tsöliaakiahaigete kogukonna ning nendega seotud inimeste (perefond, meditsiinitöötajad) jaoks. Vastuste analüüsi põhjal saame kujundada enda seisukohti seoses tsöliaakiaalase tegevusega ning planeerida edasist tegevust. Vastuste analüüsid on kõigile kättesaadaval meie kodulehel, samuti oleme vastused edastanud gastroenteroloogide esindajatele. Kõige enam korrektselt tsöliaakiat diagnoosinud arstidele oleme teinud tänukingitused.

Küsitlus koosneb 18 küsimusest, mis põhiliselt hõlmavad:

- ❖ tsöliaakiahaige tervislikku seisundit enne ja pärast diagnoosimist;
- ❖ arstide kompetentsust;
- ❖ dieediga seotud küsimusi.

Seekord on lisandunud kaks uut küsimust: kas diagnoosimise järgselt soovitati pidada laktoosivaba dieeti ning kas arst andis kaasa infomaterjale.

Südamlikud tänud kõikidele vastajatele! Kõik vastused säilitame paberkandjal, seega on ka järeltulevatele põlvetele tagatud oluline info. Vastuse alusel koostas analüüsi Aive Antson.

VASTUSTE ANALÜÜS

1. Küsitlusele vastanute üldised andmed

Meessoost vastajaid oli 6 ja naissoost vastajaid 32. Kõige rohkem oli vastajaid vanuses 20 – 40 aastat. Kõige noorem vastaja oli ühe aasta ja kümne kuune (küsitlusele vastas tema ema), kõige vanem vastaja oli 74 – aastane. Vanuselisel jaotusid vastajad järgmiselt:

Vanus aastates	Vastajate arv
0-10	10
10 - 20	2
20 - 40	20
40 - 60	2
Üle 60	4

2. Diagnoosimise aasta ja tsöliaakiahaige vanus diagnoosimise hetkel

Antud küsitluse põhjal pandi diagnoos nii ühe aasta ja kümne kuusele lapsele kui ka 73-aastasele vanahärrale. Alljärgnevalt tabelist saab vaadata, millistel aastatel millises vanuses inimestele diagnoos pandi:

Diagnoosimise aasta	Tsöliaakiahaige vanus diagnoosimise hetkel
1996	8
2000	14
2003	56
2009	22
2010	31, 37, 67
2011	3, 3, 4, 6, 10, 26, 31, 36, 43, 73
2012	1, 4, 7, 8, 22, 24, 25, 32, 34, 40, 40, 72
2013	4, 17, 27 (2), 31, 44
2014	5, 27, 29

3. Tsöliaakiat on diagnoosinud järgmised arstid:

Uuringust selgub, et lisaks suurtele haiglatele/polikliinikutele/kliinikumile diagnoosivad tsöliaakiat ka nt. Rapla haigla, Nahahaiguste haigla (õige nimi ilmselt Tallinna Nahahaiguste Haigla Polikliinik) ja perearstid. Selle küsitluse alusel on tsöliaakiat teistest enam diagnoosinud dr. Maie Aua, dr. Oivi Uiibo, dr. Tiina Rägo, dr. Kristi Lepik ja dr. Katrin Luts – kõik on tsöliaakiat diagnoosinud kolmel korral. Järgnevalt tabelist selguvad arstide nimed koos meditsiinasutustega, kes sellele uuringule vastanutest tsöliaakiat diagnoosisid:

Meditsiinasutus	Arst
Ida – Tallinna Kesksaigla	Dr. Varvara Vassiljeva (2), dr. Maie Aua (3), dr. Triin Remmel, sisearst Alice Lill
Magdaleena polikliinik	Dr. Urve Mardna
Tartu Ülikooli Kliinikum	Dr. Karin Kull, dr. Natali Koršets, dr. Katrin Labotkin, dr. Ingrid Kull (2), dr. Leana Sits (2)

Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastehaigla	Dr. Oivi Uiibo (3), dr. Tiina Rägo (3)
Tallinna Lastehaigla	Dr. Mari-Liis Kumm, dr. Dejeva, dr. Kristi Lepik (3), Dr. Katrin Luts (3)
Nahahaiguste haigla	Dr. Zagnin Miron
Meremeeste polikliinik	Dr. Marje Kraft
Põhja – Eesti Regionaalhaigla	Dr. Mart Riispere
AS Medicum	Dr. Eevi Soomer
Rapla Haigla	Dr. Tiina Mägi, kardioloog Aino Blank
Perearst	Dr. Margut Soomann
	Dr. Küllike Suurmaa
Perearstikeskus Perearst Ülle Perend OÜ	Dr. Katrin Luhamets

4. Tsöliaakia diagnoosimise alus

Diagnoosimise aluseks oli 29 inimesel gastroskoopia käigus tehtud peensoole biopsia. Tsöliaakia diagnoosimiseks võeti 12- sõrmiksoolest proovitükk 5 inimesel. Kahele inimesele tehti duodeeniumi biopsia. Kahel inimesel oli diagnoosimise aluseks nii peensoole biopsia kui ka 12- sõrmiksoole proovitükk.

5. Kaebused, mis esinesid enne tsöliaakia diagnoosimist

Uuringust selgub, et enne tsöliaakia diagnoosimist võivad inimesel olla väga erinevad kaebused. Ühel inimesel kaebuseid ei esinenud, tsöliaakia avastati tänu kontrollimisele, kuna pojalt oli eelnevalt tsöliaakia diagnoositud. Täiskasvanud tsöliaakiahaiged ja lapsed alates 10ndast eluaastast on tsöliaakia diagnoosimisele eelnenud kaebustena ära toonud järgmised vaevused:

Rauavaegusaneemia (12)
Krooniline kõhulahtisus (8), aeg-ajalt kõhulahtisus
Väsimus (8), suur unevajadus
Kõhuvalud (6)
Pidev puhitustunne (5)
Kõhukinnisus (2)
Peavalu (2), pearinglus
Liigeste valud (2)
Raskustunne kõhus (2)
Vesised sügelevad punnid küünarnukidel ning põlvedel
Südame rütmihäired
Kõrvetised
Keha sügelemine, sügelevad küünarnukid
Kaalukõikumine, kaalukaotus (üle 30 kg), kaalulangus 3 kg
Juuste väljalangemine
Kilpnäärme alatalitus
Kõhulahtisus ja kõhukinnisus
Tugevad valuhood maksa piirkonnas
Krambid
Suhkruhaigus
Ärevus, meeleolu kõikumine
Väike palavik

Iiveldus
Oksendamine peale sööki
Nõrkus
Peale kala söömist kõhuvalud
Allergia

Alla 10 – aastaste laste emad on tsöliaakia diagnoosimise eelsete kaebustena ära toonud järgmised vaevused:

Kõhuvalu (6)
Aneemia (5)
Viril meeleolu (3)
Vaheldusid kõhulahtisus ja kõhukinnisus (3)
Gaasid (2)
Pidev kõhulahtisus (2)
Nahaprobleemid
Väike kehakaal
Hammaste emaili muutus
Madal kehatemperatuur
Kõht kinni
Väsimus
Suur väljaheite kogus

Ühel lapsel ei olnud kaebusi, tsöliaakia diagnoositi juhuslikult teise haiguse uuringute ajal.

6. Kaebuste kestus enne tsöliaakia diagnoosi kinnitumist

Kaebuste kestuse aeg enne tsöliaakia diagnoosimist näitab üldjoontes seda, kui kiiresti jõuti tsöliaakia diagnoosini. Uuringust selgub, et kaebuste kestus on ajaliselt väga erinev. Diagnoosimise aja suhtes ei saa väga kindlalt väita, et just tsöliaakia oli diagnoosimata 10 või 24 aastat, sest inimest võisid kimbutada muud tervisehädad, mida nüüd tsöliaakiaga seostatakse. Näiteks oli ühel haigel allergia olnud 29 aastat, aneemia 7 aastat, südame rütmihäired võimendused 5 aastat tagasi, pea- ja liigesevalud 2 aastat tagasi, kilpnäärme alatalitus on olnud 3 - aastat. On keeruline öelda, milline neist haigustest oli tsöliaakiaga seotud. Kaebuste kestuse märkisid tsöliaakiahaiged järgmiselt:

Kaebuste kestus ajaliselt	Haigete arv
Ei olnud kaebusi	3
1 kuu	1
3 kuud	1
6 kuud	1
Kuni 1 aasta	5
Kuni 2 aastat	8
3 aastat	5
4 aastat	2
7 aastat	3
9 aastat	1
10 aastat	4
24 aastat	1

7. Kaebuste kestvus pärast tsöliaakia diagnoosi kinnitumist

Erinevad vaevused taanduvad erineva kiirusega – näiteks märgiti, et „Kõhulahtisus vähenes ca 1 kuu jooksul, ärevus ja hirm kestavad“ või „Rauapuudus taandus u. aastaga, muud probleemid kadusid varem“. Mitmed vastajad märkisid, et kaebused kadusid pikkamööda, aeg – ajalt tuleb ette tervise halvenemist. Pärast tsöliaakia diagnoosimist kaebuste kestvusena märgiti:

Ajavahemik, mil kaebused kestsid pärast diagnoosi saamist (või hakkasid muutused toimuma)	Vastajate arv
1,5 nädalat	2
2 nädalat	2
1 kuu	1
2 kuud	1
3 kuud	1
4 kuud	1
6 kuud	2
1 aasta	2
4 aastat	1 (siis diagnoositi ärritunud soole diagnoos ja tugev laktoositalumatus)

8. Milline ravi määrati?

Kõikidele vastajatele määrati gluteenivaba dieet, osad tõid välja ka ravimite (söetabletid, Mezým jm.) nimed, mis neile täiendavalt määrati. Üks vastaja märkis, et gastroenteroloog keelustas ka hernerid ja oad. Umbes pooled inimesed märkisid, et lisaks määrati ka laktoosivaba dieet kuueks kuuks. Üks vastaja märkis, et lastehaigla dieetõde ütles, et tema teada on kolm last tsöliaakiast terveks saanud.

9. Kui kaua soovitati dieeti?

Kõikidele tsöliaakiahaigetele määrati eluaegne gluteenivaba dieet.

10. Kas ja millal kutsuti peale diagnoosimist järelkontrolli?

Erinevatel gastroenteroloogidel on erinevad arusaamised järelkontrolli osas. 17 arsti kutsusid tsöliaakiahaiget esimesele kontrollile kuue kuu pärast. Üksikud gastroenteroloogid ei pea järelkontrolli vajalikuks ega teavita ka sellest, et edaspidi tuleb aastas korra vereproovi anda. 4 vastajat märkis, et järelkontrolli ei kutsutud. Järgnevalt tabelist selgub, millise ajaperioodi vältel kutsus arst neid järelkontrollile:

Millal kutsuti järelkontrolli?	Vastajate arv
Kuue kuu pärast	17
Ühe aasta pärast	7
Ühe kuu pärast	2
Mõne kuu pärast	1
Kolme kuu pärast	1
Igal aastal või paari aasta tagant	1

Kahe – kolme kuu pärast aneemia kontrolliks	1
Kahe aasta pärast	1

11. Kas praegune perearst on kompetentne?

Kümme vastajat pidasid oma perearsti kompetentseks ja 8 vastajat arvasid, et nende perearst ei ole kompetentne. Kuna sageli saadakse diagnoos gastroenteroloogilt, siis ei teata, kas perearst on kompetentne või mitte. Ühe vastaja sõnul palus pereõde tal internetist tsöliaakia kohta uurida.

Hinnang	Vastajate arv
Ei oska öelda	11
On kompetentne	10
Ei ole	8
Ei usu, et sealt abi saaksin	5

12. Millise arsti juures käite iga – aastasel kontrollil?

Tsöliaakiahaige peab korra aastas käima arsti kontrollil. Vereanalüüsi tulemus annab vastuse, kas ja kui rangelt on tsöliaakiahaige pidanud dieeti. Vereanalüüsi määravad kas perearst või gastroenteroloog. Kui perearst ise ei ole kompetentne, peab ta andma saatekirja gastroenteroloogi juurde. Uuringust selgub, et tsöliaakiahaiged käivad enamasti gastroenteroloogi juures kontrollis. 11 inimest ei oska öelda, millise arsti juures nad kontrollis käivad. See on osaliselt seletatav sellega, et haigus äsja diagnoositi ning inimene veel ei tea, millise arsti juures ta käima hakkab. Kuna kõiki tsöliaakiahaigeid ei kutsutud kontrollile, siis ei ole neil ka väljakujunenud harjumist kontrollis käia. Järgnevast tabelist selgub, millise arsti juures käiakse iga aastasel kontrollil.

Arst, kelle juures käiakse	Vastajate arv
Perearst	4
Dr. Maie Aua	3
Dr. Oivi Uibo	2
Dr. Kristi Lepik	3
Dr. Katrin Luts	2
Dr. Riina Salupere	1
Dr. Jelena Nõmmik	1
Lastehaigla gastroenteroloog dr. Kumm	1
Dr. Triin Rimmel	1
Perearst dr. Katrin Luhamets	1
Dr. Karin Kull	1
Dr. Tiina Rägo	1
Dr. Kõiva	1
Dr. Einberg	1
Hematoloog	1
Dr. Küllike Suurmaa	1

Dr. Mägi	1
Dr. Ingrid Kull	1
Dr. N. Koršets	1
Dr. K. Labotkin	1
Ei oska öelda	11

13. Milliseid infomaterjale arst kaasa andis?

See küsimus lisandus küsitluse alles hiljaaegu ning seetõttu on siin analüüsimiseks vaid mõned vastused. 9 vastajat ütlesid, et nad said gastroenteroloogilt kaasa patsiendi meespea ja dr. Uibo ja dr. K. Miti patsiendiinfo „Mis haigus on tsöliaakia?“. Samuti andis ühe voldiku tsöliaakiahaigele perearst. Lastegastroenteroloog andis kaasa lasteraamatu „Miina vanaema juures. Kui ei talu gluteeni“. Üks „värske“ tsöliaakiahaige ei saanud infomaterjale kaasa, samuti ei andnud neid sisearst. Üks haige sai diagnoosi telefoni teel ning seetõttu ei saanud kaasa ka infomaterjale.

14. Kaasnevad haigused

Ligi pooltel tsöliaakiahaigetel ei ole kaasnevaid haigusi. Samas kaheksa inimest vastavad, et neil on kaasnevaks haiguseks jäänud rauavaegusaneemia, samuti mainitakse seitsmel korral kilpnäärme alatalitlust. Lisaks on mainitud veel väga erinevaid tsöliaakiaga kaasnevaid haigusi: allergia, peavalu jm. Kaasnevate haigustena toodi välja järgmised:

Kaasnevad haigused	Vastajate arv
Ei ole	15
Rauavaegusaneemia	8
Kilpnäärme alatalitus	7
Liigesehaigus	2
Ärevushäired	2
Laktoositalumatus	1
Ärritunud soole sündroom	1
Peavalu	1
Südame rütmihäired	1
Autoimmuunne türeoidiit	1
Puhitused	1
Foolhappe puudus	1
B12 aneemia	1
Villid küünarnukkidel	1
Hambaemali pragunemine	1
Viljatus	1
Osteoporoos	1
Diabeet	1
Allergia	1
Puhitused	1

15. Tsöliaakia ja lähisugulased

Küsitlusele vastanute hulgas olid kaks tsöliaakiahaiget õde ning ema ja poeg, kes mõlemad põevad tsöliaakiat. Ülejäänud vastasid, et nende lähisugulased ei põe tsöliaakiat. Samas mainisid mitmed vastajad, et lähisugulastel on tsöliaakiale viitavad vaevused ning nad peavad minema kontrolli.

16. Mida pead veel tähtsaks öelda?

Siin peeti vajalikuks märkida järgmist:

- Hea, et haigus avastati (2).
- Kahju, et dr. Mart Riisperi ei osanud välja lugeda dr. Hiive tehtud 2008 uuringust tsöliaakia kohta. Seal oli viidatud gluteenitalumatusele.
- Pikk kirjeldus, kuidas üks gastroenteroloog (nimi vastustes olemas) tunnistas, et ei ole tsöliaakiaalasel viimaste asjadega kursis ning soovitas pöörduda seltsi poole.
- Rauavaegusaneemia põhjal ei osanud kaks hematoloogi tsöliaakiat kahtlustada.
- Perearste tuleb tsöliaakiast teavitada.
- Ei tea, kas võin süüa modifitseeritud tärklisi.
- Ei tea, kas võin süüa šokolaadi, kus peal kiri „Võib sisaldada gluteeni.....“
- Keegi ei osanud rauavaegusaneemia põhjal kahtlustada tsöliaakiat (2).
- Lapsel on lisaks ka diabeet.
- Kahju, et perearst aneemia põhjal ei kahtlustanud tsöliaakiat.
- Uskumatult kaua aega (üle 10 aasta) võttis aega enne kui diagnoosi sain, kuigi käisin gastroskoopias.
- Patsient on pärast diagnoosi üksi.
- Tsöliaakia diagnoos tuli välja juhuslikult, diabimmune teadusuuringu käigus.
- Hetkel olen teadmatuses, kui kaua peensoole paranemine aega võtab.
- Käisime paljude arstide juures, kuid keegi ei osanud tsöliaakiat diagnoosida. Lõpuks üks eraarst diagnoosis.
- Gluteeni võib leida kõikjal.
- Tallinna Lastehaigla dieetõde jagas loetamatut lubatud–keelatud toiduainete nimekirja ja soovitas pöörduda seltsi poole.
- Tsöliaakia paistab olevat haigus, mida ei osata ka suuremates haiglates veel diagnoosida, perearstidest rääkimata.
- Olen õnnelik, et minu diagnoosimise protsess pooljuhuslikult kulges.
- Perarstist ei olnud abi, vaid diagnoosimine sai teoks tänu minule (s.t. emale, kes lapse lastehaiglasse toimetas).
- Väga tänulik paide haigla pediatrile dr. Trommile, kes üldse esimesena kahtlustas ja uuringutele saatis.
- Spetsiaalsed gluteenivabad toiduained on kordades kallimad kui tavatooted.
- Kui lõpuks õnnestus saada õige diagnoos ja raviks range dieet, paranes elukvaliteet märgatavalt.
- Elan selle haiguse üle, pole probleemi. Elus kõike söödud.
- Puudub info, kui ohtlik on peidetud gluteen.
- Puudub info, kas peaksin sööma toidulisandeid.
- Rohkem soovin infot (haige ei saanud arstilt infomaterjale kaasa).

17. Millistest toiduainetest tuntakse puudust?

Kõige sagedamini tuntakse puudust (mustast) leivast ja (nisu)saiast. Küsitlusele vastanud tunnevad kõige rohkem puudust järgmistest toiduainetest:

Toiduained, millest tuntakse puudust	Vastajate arv
Leib	14
Sai	5
Koogid	3
Maiustused	3
Tordid	2
Piparkoogid	2
Vahvljäätis	2
Vorstid	2
Pirukad	2
Teraviljapudrud	1
Kringel	1
Šokolaadi-rosinakringel	1
Hamburger	1
Saiakesed	1
Rukkijahu	1
Barni küpsis	1
Kaerahelbepuder	1
Barankad	1
Makaronid	1
Küpsetised	1
Gluteenivabad lihatooted poes	1
Viinerid	1
Verivorst	1
Kana – klimbisupp	1
Pelmeenid	1
Verikäkk	1

18. Kas peate ranget dieeti või vahel ka „patustate“?

Suurem osa vastanutest peab ranget dieeti. Selle kohta vastati nii:

Dieedi jälgimine	Vastajate arv
Range dieet	34
Kuna olen algaja, esineb libastumisi	3
Patustan	1

19. Kust saite teada Tsöliaakia Seltsist?

Vastanud said meie seltsist teada internetist, gastroenteroloogilt, infomaterjalidest, aga ka televiisorist, tuttava või pereliikme kaudu. Infot seltsi kohta saadi:

Info allikas	Vastajate arv
Internet (meie koduleht)	20
Gastroenteroloog	12
Gastroenteroloogi käest saadud brožüürist	2
Olin kunagi seltsi liige	1
Terevisoonist	1
Õe käest, kellel diagnoositi tsöliaakia	1
Tuttava kaudu saime Pärnumaa kontaktisiku kontakti	1

KOKKUVÕTE JA JÄRELDUSED

Kuna uuringule vastasid nais- ja meessoos esindajad erinevatest vanusegruppidest on küsitluse vastused mitmekesised. Uuring kinnitas juba eelnevalt teatud tõde, et tsöliaakiat diagnoositakse erinevas vanuses inimestel. Tsöliaakiat diagnoositakse nii suurtes polikliinikutes/kliinikutes kui ka maakonnakeskustes (antud uuringu tulemusel Rapla polikliinikus) ja nt. Tallinna Nahahaiguste Haigla Polikliinikus. Seega seltsi koostöö peaks hõlmama ka nahaarste ja maakonnakeskuste sisearste eesmärgiga, et arstid oskaksid tsöliaakiat ära tunda, diagnoosida ning meie kodulehele viidata. Kuna vastuses märgiti, aneemia diagnoosi tõttu külastatakse hematoloogi, siis peaks seltsi koostöö hõlmama ka seda sihtgruppi. Nagu ka eelmiste uuringu tulemustest on selgunud, eristuvad ühed ja samad arstid, kes tsöliaakiat sagedamini diagnoosivad. Seltsi tänukirja on ära teeninud dr. Maie Aua, dr. Oivi Uibo, dr. Tiina Rägo, dr. Kristi Lepik ja dr. Katrin Luts. Uuringu tulemused näitavad, et tsöliaakia diagnoosimise alused on korrektsed, kuna ühelegi inimesele ei määratud diagnoosi vereproovi alusel. Vastustest järeldus, et tsöliaakia diagnoosi saamisele eelnevad väga erinevad kaebused ning vaid kõhulahtisus ja puhitus ei ole tsöliaakiale viitavad sümptomid. Kõige rohkem esines rauavaegusaneemiat (12), järgnesid pidev kõhulahtisus (8), väsimus, kõhuvalud ja puhitustunne. Vastustest saab järeldada et, diagnoosimata tsöliaakiaga võivad esineda ka allergia, kõhukinnisus, liigestevaevused jm. Alla kümne-aastaste laste puhul märgiti kõige sagedasemate kaebusena enne tsöliaakia diagnoosimist kõhuvalu (6) ja aneemiat (5). Tsöliaakiale võivad viidata ka gaasid, väike kehakaal, hammaste emaili muutused, suur väljaheite kogus jm. Samuti on oluline tsöliaakiahaige I astme sugulastel lasta aeg-ajalt vereproovi kontrollida ka siis kui kaebusi ei esine. Ikka veel on aeg tsöliaakia diagnoosimiseks liiga pikk. Vastustest selgus, et keskmiselt kulub selleks 1-3 aastat, aga vastati ka, et selleks kulus inimese enda hinnangul 7, 9 ja 10 aastat. Seega on oluline pidev avalikkuse teavitamine tsöliaakiast ja koostöö arstidega. Pärast tsöliaakia diagnoosi saamist hakkavad kaebused taanduma väga erineva ajaperioodi vältel. On inimesi, kes pärast range dieedi pidamist juba esimesel nädalal tunnevad end märgatavalt paremini, samas on tsöliaakiahaigeid, kel veel aasta pärast diagnoosi saamist on erinevaid kaebusi. Tsöliaakia ravi määratakse õigesti, kuna kõik arstid soovitasid tsöliaakia raviks gluteenivaba dieeti. Üks gastroenteroloog peab gluteenivaba dieedi all silmas ka herneste ja ubade keelustamist. Selle gastroenteroloogi nimi on seltsi juhatusetele teada ning kuna ta sama soovitas ka ajakirjanduses, siis on temaga ühendust võetud. Laktoosivaba dieedi määramisele vahetult pärast tsöliaakia diagnoosimist peavad gastroenteroloogid suuremat tähelepanu pöörama. Vastustest selgus, et äsja diagnoositud tsöliaakia haige laste vanematel (3) on pretensioone Tallinna Lastehaigla dieetõe vastu, kuna ta lubab, et tsöliaakiast on võimalik paraneda ja jagab loetamatut lubatud – keelatud toiduainete nimekirja. Uuringust selgus, et mõned gastroenteroloogid ei kutsu äsja diagnoositud tsöliaakiahaiget järelkontrolli. Gastroenteroloogide Seltsi juhatusesega võiks aru pidada selles suhtes, et kuidas neid gastroenterolooge teavitada järelkontrolli suunamise vajadusest. 38-st vastajast kaheksa vastas, et tema perearst ei ole tsöliaakiaalal kompetentne ning viis vastajat väitsid, et vaevalt oma perearsti käest sel alal abi saaksid. Seega peab jätkuma ka perearstide teavitustöö. Kuna suurem osa küsitlusele vastanutest peab ranget dieeti, siis saab järeldada, et tsöliaakiahaiged on kursis range dieedi nõudega. Ühe murena tõid äsjadiagnostitud tsöliaakiahaiged välja selle, et alguses on keeruline „orienteeruda“ toiduainete koostisosades ja teada, mis on lubatud ja mis mitte. Infot meie seltsi kohta saadakse kõige sagedamini meie kodulehelt.

ETTEPANEKUD EDASISEKS TEGEVUSEKS

- 1.* Seltsi koostöö peaks hõlmama ka maakonnakeskuste sisearste, hematolooge, nahaarste.
- 2.* Tunnustada järgmisi arste: dr. Maie Aua, dr. Oivi Uibo, dr. Tiina Rägo, dr. Kristi Lepik ja dr. Katrin Luts.
- 3.* Ühendust võtta lastehaigla dieetõega ning selgitada tsöliaakia olemust.
- 4.* Pidev avalikkuse teavitamine tsöliaakiast.
- 5.* Koostöö Gastroenteroloogide Seltsi juhatusega (gastroenteroloogide teavitamine).